

3. základní škola, Rakovník, Okružní 2331

Okružní 2331, 269 01 Rakovník

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM

Prevence rizikového chování

Školní rok 2016 - 2017

e- mail: skola@3zsrako.cz

[www. 3zsrako.cz](http://www.3zsrako.cz)

tel.: 313 513 129

Obsah

1. Úvod.....	3
2. Charakteristika školy.....	3
3. Analýza současného stavu na škole	4
4. Garant MPP a spolupracovníci.....	4
5. Cíle prevence na škole.....	5
6. Prevence – obsah a aktivity	6
7. Časový harmonogram	9
8. Metody při realizaci prevence	12
9. Podklady a legislativa.....	12
10. Evaluace MPP za školní rok 2015/ 2016	13
11. Seznam literatury, DVD, internetové odkazy	17
12. Odkaz na školní řád.....	20
13. Program proti šikanování	21
14. Krizový plán.....	25
15. Seznam a adresář zařízení zabývajících se prevencí rizikového chování v regionu	33

1. Úvod

Minimální preventivní program (dále jen MPP) vychází z prevence strategie školy, je součástí školního vzdělávacího programu, který vychází z příslušného rámcového vzdělávacího programu RVP – ZV. MPP je krátkodobý dokument na jeden školní rok, na jehož tvorbě se podílí celý pedagogický sbor a ředitel školy koriguje jeho tvorbu. MPP slouží jako materiál k předcházení patologických jevů v naší škole.

MPP oddaluje nebo snižuje výskyt rizikového chování žáků. Má dlouhotrvající vliv na změnu chování, pojmenovává problémy z oblasti rizikového chování a případné další rizikové projevy chování. Pomáhá zejména těm jedincům, kteří pocházejí z nejvíce ohrožených skupin (minoritám, cizincům, dětem a žákům zdravotně či sociálně znevýhodněným) při ochraně jejich práv, podporuje zdravý životní styl.

V letošním školním roce se zaměříme na kyberšikanu, nebezpečí sociálních sítí, internetovou gramotnost, první pomoc a prevenci užívání návykových látek.

Cílem minimální prevence je vést žáky, ve spolupráci s rodiči, k rozvoji sebepoznání, růstu zdravého sebevědomí, ke zvládnutí stresových situací (bez pomoci návykových látek) a formovat osobnost žáka tak, aby se přiměřeně svému věku orientoval v dané problematice, zkoumal ji, ptal se a dělal rozhodnutí, aby si vážil svého zdraví, uměl nakládat se svým volným časem a zvládal základní sociální dovednosti, včetně vytváření zdravého a příjemného klima ve škole.

2. Charakteristika školy

ÚPLNOST A VELIKOST ŠKOLY

3. základní škola, Rakovník, Okružní 2331 je úplnou školou s 9 postupnými ročníky. Na prvním i druhém stupni je zpravidla po třech až čtyřech paralelních třídách. Jsme jednou ze tří základních škol města Rakovník. Škola je umístěná v klidné části města. Nacházíme se na jeho jižním okraji, v sídlišti Zátíší. Dostupnost školy je zajištěná MHD a smluvními autobusy. Kapacita školy je 1000 žáků. V současné době vzděláváme kolem 780 žáků ve 31 třídách. 17 tříd na 1. stupni a 14 tříd na 2. stupni. Škola sdružuje základní školu, školní klub, školní družinu a školní jídelnu (ZŠ, ŠK, ŠD a ŠJ).

MATERIÁLNÍ VYBAVENÍ ŠKOLY

Škola je dobře vybavena učebnicemi a učebními pomůckami, při výuce různých předmětů je využíván výukový SW. Pro další studium a práci žáků i pedagogů je k dispozici dobře vybavená školní knihovna se studovnou. Literatura, učebnice, učební pomůcky a výukový SW jsou průběžně doplňovány o nové. Na odborné učebny navazují kabinety a bohaté sbírky učebních pomůcek.

PROSTOROVÉ VYBAVENÍ ŠKOLY

Objekt 3. základní školy je tvořen 4 pavilony, které jsou propojeny spojovacími chodbami. Ve škole je 51 učeben z toho 12 odborných pracoven. V pavilonu A jsou kanceláře školy, šatny a třídy 2. stupně. V pavilonu B1 šatny a třídy 1. stupně. V pavilonu B2 šatny a třídy ŠD. V pavilonu C školní klub, dílny, ŠJ a třídy 1. a 2. stupně. Součástí školy jsou dvě tělocvičny, sportovní areál, travnaté hrací zázemí pro ŠD a školní zahrada.

TECHNICKÉ VYBAVENÍ ŠKOLY

Jednou z priorit školy je postupná modernizace materiálního vybavení tříd a kabinetů. V tomto trendu chceme pokračovat tak, aby byly žákům a pedagogům vytvořeny optimální podmínky pro jejich práci.

Pro výuku nejen ICT, ale i dalších předmětů jsou určeny dvě učebny výpočetní techniky s 22 a 14 pracovišti, 1 učebna VT s 12 pracovišti ve školní družině, 4 učebny s interaktivní tabulí, studovna, 31 učeben s datovými projektory, všechny učebny jsou vybaveny učitelským počítačem s připojením na internet. V rámci zabezpečení moderních forem výuky byla ICT technika opět kvalitativně i kvantitativně posílena.

V učebnách 1. stupně jsou koberce, které slouží k relaxaci i netradiční výuce. Kabinety vyučujících a sborovna jsou vybaveny PC, které jsou zapojené do sítě. Učitelé mají volný přístup na internet, používají tiskárny a kopírky.

Škola po technické stránce disponuje kvalitně vybavenými učebnami českého jazyka, výtvarné a hudební výchovy, fyziky, chemie, přírodopisu, zeměpisu, dílen, učebnou domácích nauk a keramickou dílnou.

V pavilonu C se nachází víceúčelové zázemí pro školní klub, který je určen pro žáky 4. až 9. tříd., kteří čekají na jiné aktivity v ZŠ nebo ZUŠ, nebo na linkové autobusy do okolních vesnic. Moderně je vybavená ŠD. Jednotlivé učebny jsou specifikovány pro různé činnosti.

3. Analýza současného stavu na škole

V naší škole jsou i žáci z problémových (rozvrácených, nefunkčních a se slabým sociálním zázemím) rodin a žáci s rizikovým chováním. Snažíme se tyto žáky nasměrovat do školní družiny, školního klubu, zájmových kroužků, více sledovat jejich činnost a pomáhat se socializací těchto dětí. Žáci náležející k jiným národnostním menšinám jsou ve škole zastoupeni v minimální počtu – převažuje vietnamská národnost, 1 žák je ukrajinské národnosti. Na škole nejsou zastoupeni žáci z rodin hlásících se k romské národnosti. Ve škole se vzdělávají také žáci se specifickými vzdělávacími potřebami a žáci nadaní.

4. Garant MPP a spolupracovníci

Ředitel školy odpovídá za prevenci, spolupracovníci (třídní učitelé a ostatní pedagogičtí pracovníci) se podílejí na tvorbě a realizaci MPP, školní metodici prevence; Mgr. Šárka Horníková pro 2. stupeň a Mgr. Martina Rajsová pro 1. stupeň, spolupracují s výchovným poradcem a koordinují tuto činnost.

Prostředkem k realizaci MPP je výchovná komise, která je složena z vedení školy (ředitel školy, zástupce ředitele školy), výchovného poradce, školního metodika prevence a příslušného třídního učitele. Výchovná komise se zabývá jednotlivými problémy, které se v průběhu školního roku vyskytnou, řeší je, zpracovává, zaznamenává a vyvozuje důsledky. Výchovná komise spolupracuje s Policií ČR, OSPOD, s PPP, se středisky výchovné péče.

Cílem MPP je aktivní zapojení učitelů a ostatních pedagogických pracovníků, dle jejich individuálních možností a schopností, do preventivní práce se žáky.

5. Cíle prevence na škole

Vést žáky k soužití bez negativních patologických jevů. Proškolit pedagogy v oblasti tvorby pozitivního sociálního klimatu, vést je k sebevzdělávání v této oblasti.

Dlouhodobé cíle – žáci, pedagogové, rodiče

Prohlubování povědomí žáků školy o rizikovém chování a o jeho možných následcích.

Prohlubování právního vědomí žáků (předpisy, zákony).

Pečlivé sledování a odmítání protispolečenských jevů.

Systematická výchova žáků ke zdravému životnímu stylu.

Zkvalitnění komunikace mezi žáky navzájem a žáky s dospělými.

Zapojení většího počtu učitelů do vzdělávání v oblasti prevence.

Prohlubování spolupráce mezi I. a II. stupněm v oblasti prevence rizikového chování, v předávání informací o aktuálně řešených situacích v dané problematice.

Zkvalitňování komunikace a spolupráce mezi školou a rodiči.

Střednědobé cíle – žáci, pedagogové

Obohacení výuky programově zaměřenými projekty.

Zlepšování týmové spolupráce mezi pedagogy a interpersonálních vztahů.

Aktivní spolupráce s rodiči žáků.

Krátkodobé cíle – žáci

Využívání třídnických hodin k práci s kolektivem (stmelování kolektivu, řešení problémů).

6. Prevence – obsah a aktivity

Aktivity specifické prevence ve spolupráci s externími subjekty

Pro školní rok 2016/2017 je plánovaná spolupráce se zástupci Policie ČR a zdravotnických zařízení a s dalšími externími subjekty zabývajícími se minimální prevencí.

Besedy, přednášky a praktické ukázky jsou naplánovány pro každou třídu, případně předmětovou skupinu (spojené skupiny v tělesné výchově). K využití se nabízí především hodiny OV, RV, TV, přírodopisu. Realizace těchto besed a přednášek probíhá dle aktuálních problémů, potřeb a na základě nabídek (v závislosti na časových možnostech např. Policie ČR). Termíny těchto programů ještě povětšinou nejsou stanoveny. Informace o programech i jejich ceně budou žákům sdělovány v průběhu školního roku.

- PČR
Besedy a přednášky s pracovníkem Policie ČR (ideální je využít hodiny OV, RV)
Témata: šikana, tolerance, agresivita, násilné chování, návykové látky a rizika jejich zneužívání, trestní odpovědnost, kriminalita mládeže (návykové látky, šikana...).

- Zdravotnická zařízení
Besedy, přednášky a praktické ukázky jsou naplánovány pro každou třídu, případně předmětovou skupinu (spojené skupiny v tělesné výchově). K využití se nabízí především hodiny OV, RV, TV, přírodopisu.
Témata: první pomoc (přednáška, praktické činnosti), zdraví a návykové látky, poruchy výživy (anorexie, bulimie, diety), antikoncepce, pohlavní život, pohlavní choroby

Aktivity nesespecifické prevence

- *Třídní hodiny*
- *Sportovní kurzy, soutěže a turnaje*
- *Kurzy a soutěže s jinou než sportovní tematikou*
- *Třídní výlety, exkurze*
- *Schránka důvěry*
- *Informační panel – pravidelná projekce*
- *Školní družina a školní klub*
- *Sběr*
- *Environmentální výchova*
- *Mimoškolní akce*
- *Nástěnky*
- *Divadlo*
- *Zájmové kroužky*

Dlouhodobé projekty školy

○ *Adaptační kurz*

Adaptační kurz „Go kurz“ se koná vždy na začátku září a je určen pro třídy šestého ročníku. Jeho cílem je nastavení pozitivního klima v nově utvořeném kolektivu, neboť žáci šestého ročníku se každý rok dostávají z již zaběhnutého kolektivu první až páté třídy do nového kolektivu, v důsledku odchodu žáků na osmileté gymnázium a vlivem slučování „zbylých“ žáků do nově formovaných tříd. S každou třídou jede jeho nový třídní učitel, který se zde s žáky seznamuje a poznává je. Organizačně ho zajišťuje školní metodik prevence.

○ *Společenská výchova*

Kurz „Společenská výchova“ se uskutečňuje každoročně za finanční podpory MěÚ Rakovník, v rámci grantového řízení v oblasti prevence rizikového chování. Kurz obsahuje vždy deset lekcí a jeho cílem je žáky devátých ročníků naučit nejen tanečním krokům, ale také zásadám společenské výchovy; je zakončován společenským večerem v prostorách kulturního centra v Rakovníku, za účasti rodičů a rodinných příslušníků účastníků kurzu, jejich spolužáků a kamarádů a také učitelů a dalších zaměstnanců školy. Kurzy vede taneční mistr pan Karban, organizačně ho zajišťuje Mgr. Hana Sarová a Mgr. Dana Polívková.

○ *Ročníkové práce*

Cílem tohoto projektu je v souladu se školním vzdělávacím programem a především s požadavky na dnešního mladého člověka vytvoření jeho vlastního díla, zformování názorů a utřídění myšlenek, jež si žáci nakonec dokáží obhájit před komisí pedagogů, spolužáky i dalšími diváky. Organizačně ho zajišťuje Mgr. Tomáš Kressl ve spolupráci Mgr. Petra Steidla.

○ *Sportovní kurzy*

Učitelé tělesné výchovy v rámci výuky pořádají pro každý ročník druhého stupně sportovní kurz. V 6. třídě se koná kurz SPP (kurz sportů a pobytu v přírodě). Je to jednodenní kurz, který se uskutečňuje v průběhu září. V 7. třídě se koná LVVZ (lyžařský výchovně vzdělávací kurz). „Lyžáky“ jsou většinou plánované na sedm dní v průběhu ledna, popřípadě února. V 8. třídě se uskutečňuje na začátku října dvoudenní cyklistický kurz a v devátém ročníku žáci vyráží na konci školního roku na pět dní na kurz vodní turistiky. Tyto kurzy jsou u žáků velmi oblíbené, protože probíhají v netradičním a často náročném prostředí. Dochází zde k větší komunikaci a soudržnosti třídy. Organizačně je zajišťují vyučující tělesné výchovy.

○ *Besedy s PČR*

Besedy se zástupci PČR jsou realizovány během každého školního roku a to na prvním i druhém stupni. Organizačně je zajišťuje metodik prevence ve spolupráci s vyučujícími občanské a rodinné výchovy, případně dalších předmětů, v rámci kterých jsou besedy prováděny.

- *Prodloužené výlety s výukou*

Prodloužené výlety s výukou na naší škole patří již mezi tradiční akce pořádané v měsíci červnu. Zúčastňuje se jich většina tříd prvního stupně a z každé třídy téměř všichni žáci. Tyto výlety jsou zaměřeny na výuku v netradičním prostředí, jsou využívány k praktickým ukázkám, poznávání přírodních zákonitostí. Velký důraz je kladen na vzájemnou spolupráci, toleranci a respektování se. Uskutečňují se většinou v zařízeních rakovnického okresu, kde si mohou žáci maximálně vychutnávat také přírodních krás. Organizačně je zajišťují třídní učitelky.

- *Společný projekt 1., 2., a 3. základní školy v Rakovníku*

Projekt je založen na pokračující vzájemné spolupráci mezi základními školami při výuce žáků v rámci volnočasových aktivit. Zájmové kroužky jsou nadále provozovány zejména v čase bezprostředně následujícím po skončení vyučování. Žákům poskytují možnost smysluplného naplnění volného času. Každá škola nabízí kroužky dle svých personálních a prostorových možností. Kroužky jsou zaměřeny s ohledem na poptávku žáků a rodičů. Projekt propojuje sportovní činnosti škol v jiné, než soutěžní rovině, využívá odbornosti jednotlivých vyučujících v rámci širší cílové skupiny (žáci všech zúčastněných škol) a rozvíjí vzájemné vztahy mezi žáky daných škol. Na naší škole se uskutečňuje zájmový kroužek florbal (Mgr.Petr Zrubeč), volejbal (Mgr. Šárka Horníková), gymnastika (Mgr. Tomáš Pavlíček, Mgr.Kateřina Tvarůžková).

- *Zábavně a netradičně k atletice a sportovním hrám*

Projekt je zaměřen na zábavnou a netradiční formu rozvíjení pohybových schopností a dovedností dětí z prvního stupně základní školy. Kroužek se koná 1x týdně a je zaměřen na činnosti, které seznamují děti se základy atletiky, sportovních her a zdravotní tělesné výchovy. Zařazovány jsou také koordinační a posilovací cvičení na zesílení vnitřního pohybového aparátu dítěte. Cílem projektu je nenásilně posilovat pohybový aparát a získat základní znalosti o pravidlech sportovních her a i upevnit již získané dovednosti v atletice. Organizačně ho zajišťují Mgr. Petra Michalová, Mgr. Kateřina Tvarůžková, Mgr. Hana Karlová.

- *Veselé čtení, hraní a povídání*

Veselé čtení, hraní a povídání vzniklo jako alternativní dramatický obor pro nejmenší děti základní školy prvního stupně. Pro tento věk je typický zájem o kreativní činnosti. Děti jsou ještě bez konvenčních bariér, a tak se s nimi velice dobře pracuje. Největší zájem z jejich strany je o klasické hraní na jevišti spolu s výstupem pro veřejnost. Osvědčilo se pravidelné propojení s tematickým malováním či kresbou a propojení pohybu spolu s hudbou. Děti se v průběhu celého roku učí spolupracovat, vystupovat před publikem, kultivovaně mluvit a osvojují si základy divadelního umění. Veselé čtení, hraní a povídání tak významně přispělo k všestrannému rozvoji jejich osobnosti. Organizačně ho zajišťuje Mgr. Julie Kolocová.

7. Časový harmonogram

Zpracování témat prevence do vzdělávacího procesu (ve kterých předmětech se setkají s tématy, které se týkají prevence).

MPP je realizován a jeho cíle naplňovány zejména v oblasti výuky, dále pak realizací besed, videoprojekcí, dílčích preventivních programů a projektů, volnočasových aktivit, kroužků, zájmových činností a sportovních aktivit.

Do vzdělávacího procesu jsou konkrétní témata minimální prevence zařazována v těchto oblastech:

- *Oblast zdravého životního stylu*
  - výchova ke zdraví, osobní a duševní hygiena, zdravá výživa, pohybová aktivita
- *Oblast společenskovední*
  - komunikace, sociální dovednosti
- *Oblast přírodovědná*
  - biologie člověka, fyziologie, chemie
- *Oblast rodinné a občanské výchovy*
- *Oblast sociálně právní*
  - právní aspekty rizikového chování, postoj společnosti ke společensky nežádoucím jevům, práva a povinnosti dítěte

Primární prevence v rámci vzdělávacího procesu – 1. stupeň

V 1. -5. ročníku žáky s problematikou rizikového chování seznamují třídní učitelky.

Jejich práce v oblasti rizikového chování je u dětí zaměřena na rozvíjení schopnosti komunikace, diskuse, řešení problémů a konfliktů v rámci třídního i mimotřídního kolektivu a na schopnosti vyjadřovat své názory v komunikativním kruhu třídy. Zároveň je snahou nabízet besedy a interaktivní hodiny s odborníky, aby si děti mohly vyzkoušet a ověřit své dovednosti a vědomosti v praxi.

S jednotlivými tématy se děti setkávají především v prvouce, já a svět, přírodovědě a vlastivědě. Při výuce lze využít různých metod, např. výklad, rozhovor, samostatnou práci, skupinovou práci, projektové vyučování, dramatickou výchovu. Jednotlivá témata budou vyučující s žáky plnit průběžně během školního roku.

Témata:

- kouření, alkohol, užívání drog, zneužívání léků - základní informace, zdravotní a sociální rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu atd.
- odmítání návykových látek - umět říci „NE!“
- zdravý a jeho hodnota, zdravý životní styl
- na koho se obrátit, když mám problém, důležitá tel. čísla
- mezilidské vztahy, projevy lidské nesnášenlivosti, vzájemná pomoc
- Mám právo...- protiprávní jednání (šikana, násilí, zavražďování), jak se bránit
- Mám povinnost...- učení jako základní povinnost
- osvojování správných vzorců chování (ke spolužákům, učitelům, jiným osobám)
- osvojování způsobů a možností vyjádřit svá přání, názory a problémy
- volný čas a jeho využití
- tolerance odlišnosti lidí

Žák by měl na konci páté třídy umět:

- definovat rodinu jako zázemí a útočiště
- zvládat rozdíly v komunikaci s dětmi a dospělými
- mít základní sociální dovednosti
- umět se chránit před cizími lidmi
- mít základní zdravotní návyky
- umět si pozitivně zorganizovat svůj volný čas
- umět rozlišit léky a návykové látky
- znát informace o alkoholu, tabáku a dalších návykových látkách
- znát následky užívání návykových látek a umět tyto látky odmítat

Primární prevence v rámci vzdělávacího procesu – 2. stupeň

S tématy v oblasti minimální prevence se na druhém stupni pracuje zejména v předmětech občanská výchova, tělesná výchova, rodinná výchova, přírodopis, chemie, dějepis, český jazyk a literatura. K práci s tématy lze využít metod výkladu, samostatné práce, práce s médií, projektové vyučování, skupinové práce, hraní rolí, práce s materiálem, besed, přednášek apod.

Práce na druhém stupni je velmi náročná na koordinaci, tak aby byla probrána všechna témata, ale nedocházelo k jejich překrývání a přesycení žáků informacemi. Z toho důvodu jsou témata primární prevence rámcově rozvrstvena do jednotlivých ročníků. Rozdělení vychází ze zkušeností s převažujícím výskytem konkrétního rizikového chování v daném věku žáků a s načasování zařazení aktivní prevence.

Předpokládá se tedy, že všichni učitelé budou ve své práci se žáky v oblasti prevence tato témata rámcově dodržovat a využívat, aby bylo žákům během čtyř let jejich studia na druhém stupni předáno maximální množství znalostí a zkušeností z oblasti minimální prevence a zdravého životního stylu.

Ročníkové vymezení témat primární prevence:

6. ročník:

- šikana, tolerance, agresivita, násilné chování – v obecné rovině
  - co je a co není šikana, jak se bránit, přihlížení šikaně, kam se obrátit apod.
  - agresivní chování, jak se mu bránit, jak vyjádřit netoleranci vůči takovému jednání
  - sociální výchova, vztah k jiným kulturám, sociálním skupinám, národnostem
- psychické zdraví
  - jak o něj pečovat, respektování zájmů svých i ostatních
- první pomoc
  - teorie, praxe základní první pomoci, první pomoc v atypickém prostředí – kurzy, výlety

7. ročník:

- alkohol, kouření, návykové látky
  - návykové látky obecně, dělení drog
  - rizika držení a užívání alkoholu, drog a cigaret
  - umět odmítat
- fyzické zdraví
  - jak udržovat fyzické zdraví, možnosti pohybového vyžití v našem městě, škole..., tolerance různě handicapovaných jedinců
- vliv užívání škodlivých látek na lidský organismus (alkohol, cigarety, drogy – z lékařského hlediska)

8. ročník:

- šikana z pohledu trestní odpovědnosti
- životospráva
  - vhodná náplň volného času
  - zdravý životní styl
  - poruchy příjmu potravy (anorexie, bulimie, diety)

9. ročník:

- trestní odpovědnost, kriminalita mládeže
  - alkohol, drogy, šikana
  - násilné chování
- zdraví
  - škodlivé vlivy na zdraví jedince
- sexuální chování
  - antikoncepce, pohlavní život, rizika pohlavních nemocí, AIDS
  - sexuální zdrženlivost

Obecná témata prostupující všemi ročníky:

- ochrana zdraví
- rodina a její funkce pro zdravý rozvoj jedince
- osobní bezpečí, způsob chování v krizových situacích
- centra odborné pomoci
- komunikace
- mezilidské vztahy
- rozvoj sebepoznání a sebepojetí, rozvoj osobnosti, sebevědomí
- sociální výchova

Žáci by po ukončení ZŠ měli znát a umět:

- pojmenovat základní návykové látky, znát jejich účinky a negativní vliv na lidský organizmus, umět odmítnout
- orientovat se v problematice závislosti, znát kontaktní místa
- znát svoje základní práva a povinnosti
- správně se rozhodovat
- zaujímat zdravé životní postoje
- orientovat se v problematice sexuální výchovy
- bránit se různým formám násilí, vědět, kde hledat pomoc
- zvládat základní sociální dovednosti

8. Metody při realizaci prevence

K preventivnímu působení využíváme především tradičních vyučovacích metod, ale každý rok se snažíme zapojovat nové další metody. Nejúčinnějším nástrojem prevence jsou metody zaměřené na zážitek a prožitek, které se nejefektivněji realizují při různých pobytových akcích.

Používané metody práce:

- diskuse
- vedení ke spolupráci
- psychosociální hry
- skupinové projekty
- zapojení žáků do školních soutěží a mimoškolních aktivit
- besedy s odborníky
- exkurze
- nabídka kulturních akcí
- videoprojekce
- dílčí preventivní programy a projekty
- volnočasové aktivity, kroužky, zájmové činnosti, sportovní aktivity

9. Podklady a legislativa

MPP vychází z Metodického pokynu k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č. j. 21291/2010-28a z metodického pokynu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č.j. 22294/2013-1.

10. Evaluace MPP za školní rok 2015/ 2016

Základní cíle programu minimální prevence v oblasti rizikového chování jsou uspokojivě plněny. Žáci jsou svými učiteli vedeni k odmítání všech protispolečenských jevů. Všechny konflikty jsou bezodkladně řešeny. Úspěšně se daří vést žáky k ekologickému způsobu života, k péči o fyzické, psychické i sociální zdraví. Žákům je poskytováno zázemí k trávení volného času v prostorách školy velmi dobrým způsobem, nabídka volnočasových aktivit je přiměřená.

Uskutečněné projekty a programy, jejich průběh a vyhodnocení

KURZ SPORTŮ A POBYTU V PŘÍRODĚ

V pondělí 7. 9. 2015 se všechny šesté třídy naší školy zúčastnily Kurzu sportů a pobytu v přírodě. Žáky vyzkoušelo počasí, protože ranní sluníčko vystřídal déšť a vítr, ale s tím si snadno poradili. Ostatně i jako s dalším.

Nejdříve byl na řadě sport a práce s mapou. Žáci skákali přes švihadlo, přetahovali se lanem a plnili topografické úkoly. Na dalším stanovišti byla "poznávačka" zvířat, rostlin, zdravotěda a základy ekologie. Nakonec se odpalovalo míčky, házelo do dálky, na terč a přišlo hodnocení.

ADAPTAČNÍ KURZ

Adaptační kurzy na naší škole patří již mezi tradiční kurzy, kterých se účastní všichni žáci šestých tříd. Budování a posilování pozitivních vazeb v rámci třídního kolektivu je základem dobré spolupráce v příštích letech. Jejich význam vystihuje i zájem Města Rakovníka, které finančně tyto projekty podporuje.

Prostředí střediska Račí Hrad v Jesenicích u Rakovníka nabízí ideální prostředí, kde mohou žáci plnit úkoly různých aktivit, seznamovat se mezi sebou, poznávat svoje silné i slabé stránky. Velký důraz je kladen na vzájemnou pomoc, toleranci a respektování se.

V tomto školním roce jsme uspořádali tři kurzy pro tři třídy. První z kurzů proběhl od 14. 9. do 16. 9. 2015, druhý v termínu od 16. 9. do 19. 9. 2015 a třetí v termínu od 21. 9. do 23. 9. 2015. Třídy jezdí v doprovodu svých „nových“ třídních učitelů, kteří jsou po celou dobu jejich pomocníkem a motivátorem.

VESELÉ ČTENÍ, HRANÍ A POVÍDÁNÍ

22. 9. 2015 zahájil činnost zájmový dramatický kroužek pod vedením Mgr. Julie Kolocové, který je určen pro žáky prvního stupně. Po celý rok naši nejmenší pilně četli, hráli a povídali si. Závěrečným výstupem kroužku bylo představení (kombinace loutek a herců) dětí. Účastníci kroužku si pro své spolužáky a rodiče připravili pohádku O pyšné base a pak ještě pohádky s malým loutkovým divadlem.

SPOLEČENSKÁ VÝCHOVA

Osmým ročníkem pokračoval kurz společenské výchovy zaměřený na tancování, osvojení základních pravidel kulturního chování a stolování. Kurz navštěvují žáci devátých ročníků pod vedením tanečního mistra V. Karbana a jeho partnerky V. Brabcové. V roce 2015 se na parketu sešlo 21 tanečních párů. Projekt byl i v tomto roce podpořen finančním příspěvkem od Města Rakovníka. Zakončení kurzu je chápáno jako společenská událost pro žáky, rodiče i učitele.

SETKÁNÍ ZÁSTUPCŮ STŘEDNÍCH ŠKOL SE ŽÁKY DEVÁTÝCH ROČNÍKŮ

V rámci přípravy na volbu povolání se žáci devátých ročníků setkali se zástupci 8 středních škol našeho okresu. V rámci dvou setkání ve dnech 17. 9. 2015 a 24. 9. 2015 se žáci dozvěděli o možnostech studia na dané škole, o dnech otevřených dveří, přijímacích řízeních a dalších důležitých informací pro výběr jejich studia.

ROČNÍKOVÉ PRÁCE

V květnu 2016 proběhly poosmé obhajoby „Ročníkových prací“. Akce se tedy stala na naší škole již tradicí. Žáci devátých ročníků si na podzim vybírají z nabídky témat od učitelů – vedoucích prací – či si vymýšlejí svá témata, jež poté až do jara za pomoci právě vedoucích zpracovávají. Na jaře své práce před komisí z učitelů prezentují a obhajují. Ve školním roce 2015/2016 připadly obhajoby na týden od 16. do 20. května.

Jako obvykle se po obhajobách komise dohodla, zda práce žáků byla úspěšná, nebo ne a tuto informaci sdělila žákům. Následně se poradila nad závěrečným hodnocením jak ročníkové práce, tak její obhajoby. Na slavnostním zakončení v pátek 17. června byly předány žákům diplomy s tímto hodnocením.

Letos se ročníkových prací zúčastnilo 51 žáků. Práce byly z nejrůznějších oborů, od přírodních věd a různých koníčků až k umění. Velice oblíbená jsou mezi žáky témata, týkající se sportu. Rozšířený zájem našich žáků o sportovní činnost nás v současné době také pochopitelně těší. Naši žáci nám opět většinou hezky předvedli, co vše dokáží, v čem vynikají, či v jakém oboru dokáží vytvořit víceméně samostatné dílo. Za to je pochopitelně rádi pochválíme a jsme na ně patřičně hrdí.

NEBUĎ DAREBÁK

Abraka muzika je interaktivní didaktické hudební divadlo zaměřené na tvorbu a realizaci didaktických hudebních pořadů připravených na míru konkrétním věkovým skupinám dětí. Zabývá se tématy bezprostředně souvisejícími s výukou a výchovou. Svoji tvorbu zakládá na autorské, interpretační a pedagogické profesionalitě účinkujících.

Do školy zavítalo hudební divadlo se svým programem Nebuď darebák, který navštívili všichni žáci prvního stupně. Písně a scénky byly zaměřeny na témata z oblasti prevence nežádoucího patologického jednání. Žáci měli za úkol rozpoznat a pojmenovat jevy, které jsou v rozporu se společenskou normou, se školními řády nebo se zákonem. Vystoupení mělo velký úspěch a tak hudebníci z Abraka Muzika museli několik písní i přidávat.

BEZPEČNĚ NA INTERNETU - KYBERŠIKANA

V pondělí 7. 12. 2015 se v odpoledních hodinách na naší škole uskutečnil specializovaný seminář věnovaný bezpečnosti na internetu (kyberšikana, kyberstalking, ...), který byl určen pro pedagogy a rodiče žáků základních škol. Seminář informoval o rizicích, které internet přináší, ale i o možnostech, jak děti ochránit, jak řešit situace, kdy jsou akutně ohroženy nebo již přímo do některé z forem počítačové kriminality vtaženy.

PRODLOUŽENÉ VÝLETY S VÝUKOU

Prodoužené výlety s výukou na naší škole patří již mezi tradiční akce pořádané v měsíci červnu. Zúčastňuje se jich většina tříd prvního stupně a z každé třídy téměř všichni žáci. Tyto výlety jsou zaměřeny na výuku v netradičním prostředí, jsou využívány k praktickým ukázkám, poznávání přírodních zákonitostí. Velký důraz je kladen na vzájemnou spolupráci, toleranci a respektování se. Uskutečňují se většinou v zařízeních rakovnického okresu, kde si mohou žáci maximálně vychutnávat také přírodních krás.

PROFESNÍ BESEDY

Od září se mohli žáci 4. C naší školy těšit na besedy se zajímavými osobnostmi Rakovnicka z řad rodičů. Na těchto besedách se žáci dozvěděli mnoho zajímavého o profesích rodičů svých spolužáků, jako např. ekonomka ve státní tiskárně cenin, redaktorka v nakladatelství Grada, zvěrolékařka, fyzioterapeut, zdravotní sestra, realitní makléř, strojevedoucí, atd.

Děti se aktivně účastnily všech aktivit, vyzkoušely pomůcky, které besedující přinesli, naslouchali poutavému vyprávění a se zájmem se ptali. Besedy upoutaly pozornost zajímavostmi a přiměřeností věku, což je velice náročné.

KLUB MLADÝCH DIVÁKŮ

Klub mladých diváků (KMD) nabízí žákům druhého stupně možnost účastnit se divadelních představení v různých pražských divadlech. Žáci mohou navštívit za výhodné ceny různá představení např. taneční a baletní produkce, operní a muzikálová představení. Žáci navštíví ročně čtyři představení, která se konají většinou v odpoledních hodinách. Letos žáci mohli zhlédnout např.: The Loser(s) (divadlo Hybernia), Fantom opery (divadlo GOJA MUSIC HALL), Mikulášovy patálie (divadlo v Dlouhé), Válka s mlouky (Žižkovské divadlo).

VĚDOMOSTNĚ-DOVEDNOSTNÍ SOUTĚŽ

Je soutěž tříčlenných týmů, složených ze žáků osmých tříd všech rakovnických základních škol. Cílem je vzájemné porovnání znalostí a dovedností žáků rakovnických základních škol. Navození či prohloubení spolupráce budoucích středoškoláků podobných zájmů i uvědomění si vlastních schopností a dovedností ještě před podáním přihlášek na střední školy. Nadaní žáci se střetávají s žáky z ostatních škol v jiné, než sportovní soutěži, porovnají své znalosti i dovednosti a obohacují se o nové poznatky a zkušenosti. Školní kolo se konalo 22. 3. 2016 na naší škole, okresní kolo pak o měsíc později na 2. ZŠ.

FACELOOK

V pátek 29. 4. 2016 se v rakovnickém divadle konal výchovně-vzdělávací multimediální koncert FACELOOK, který je směřovaný pro žáky druhého stupně. Tento koncert byl syntézou hudby, herectví, výtvarného umění, filmové animace a počítačové grafiky. Hlavním vyjadřovacím prostředkem byla hudba a její koncertní podoba. Důležitým aspektem multimediálního koncertu FACELOOK je jeho obsahová stránka, která klade důraz na běžná a zároveň podstatná témata (láska, přátelství, rodina, pravdomluvnost, čestnost, vzdělání, lidskost, empatie, tolerance, vlastní úsilí, ale i negativní stránky jako lež, rasismus, atd.). Koncert má žáky motivovat k jejich vlastnímu úsudku a správnému posuzování reality. Dospívající mládež má v dnešním převážně materiálním, konzumním a virtuálním světě mnohdy tendenci a sklony k povrchnímu jednání v přístupu k životu, vlastnímu rozhodování, v lenosti a ve vynakládání osobního úsilí. Představení pro žáky druhého stupně je obsahově náročnější s poučnou formou, dále má rozvinout jejich aktivitu a kreativitu přímo na koncertě.

KURZ VODNÍ TURISTIKY

V týdnu 20. 6. – 24. 6. 2016 jsme jako každý rok vyjeli s našimi „devátáky“ na vodu. Na kurzu se žáci učí vlastnímu pohybu na vodě (technika jízdy, ovládání lodě), kulturně poznávací činnosti spojené s poznáním bezprostředního okolí řeky a odborně – technickým dovednostem pro nejnútnejší opravy a zajištění lodě. K táboření využíváme vlastní stany, které stavíme v kempech v okolí řeky Vltavy. Vaření si žáci zajišťují sami. Při vodní turistice se klade hlavní důraz na snídane a večere. Na dobu jízdy je nutné připravit jednu nebo více menších svačin, sestávající z trvanlivých potravin. Pitný režim by měl odpovídat celodennímu fyzickému výkonu, pobytu na vzduchu a slunci. Hlavním jídlem bývá večere buď jako součást programu uvařená vlastními prostředky nebo jako stravování v restauracích.

CYKLO-TURISTICKÝ KURZ

Tento rok jsme uspořádali pro naše žáky tři termíny cyklistických kurzů. Dva se uskutečnily na začátku října a třetí v červnovém termínu. První na svůj „cyklisták“ vyjela třída 9.B, která jela v termínu 1. – 2. 10. 2015 do nedaleké chatové osady Višňová. Druhý kurz se konal jen o týden později 8. – 9. 10. 2015 a absolvovaly ho dvě třídy 9.A a 9. D. Tyto třídy si také projely krásy křivoklátských lesů a vydaly se do Šlovic. Poslední kurz měla třída 8.C. Ten se konal v termínu 21. 6. – 22. 6. 2016. Tato třída svůj kurz pojala netradičně a rozhodla se poznat domovy svých spolužáků v rakovnickém okresu.

LVVZ

Lyžařský výcvik je součástí vyučování tělesné výchovy. Plní cíle vzdělávací, výchovné, zdravotní a zotavné. Žáci se ho zúčastní po jednotlivých třídách. Jako první letos vyjela třída 7.B v termínu 3. 1. – 9. 1. 2016, kterou vystřídala třída 7.A v termínu 9.1. – 16. 1. 2016 a naposledy se do Krušných hor vydala třída 7.C v týdnu 13. 2. – 20. 2. 2016. Žáci se po celou dobu kurzu učí lyžařským dovednostem podle své úrovně. Začátečníci se věnují základním lyžařským dovednostem od nošení lyží, přes základní postoj na lyžích, po základy kročňích

oblouků. Zatímco pokročilejší pilují základní oblouky, vylepšují si svoji techniku a učí se nebo zdokonalují carvingový oblouk. Všichni žáci si během kurzu vyzkouší základy běžeckého lyžování. Na kurzu se žáci dozvídají důležité informace a zajímavosti v tématech bezpečnost na horách, výstroj a výbava na hory, carving, atd. Během kurzu si vyzkouší i zimní radovánky jako např. snowtubing a různé zimní hry a zkusí si, jaké je si připravit večerní zábavný program pro své spolužáky. Lyžařské kurzy jsou u žáků velmi oblíbené a mají velký vliv na utužování třídního kolektivu.

11. Seznam literatury, DVD, internetové odkazy

ODBORNÉ ČASOPISY		
číslo, vydání	název	obsah, zajímavosti, typy
3/2006	BULLETIN Národní protidrogové centrály	
1/2007	BULLETIN Národní protidrogové centrály	
1/07	PREVENCE	Co dělat, když si děti vyhrožují po Internetu
		Osobnostní rysy iniciátora šikany
2/07	PREVENCE	Anorexie, bulimie
		Práce se třídou ne jako mimořádná událost
3/07	PREVENCE	Co dělat, když je dítě pod vlivem (alkohol a jiné návykové látky)
4/07	PREVENCE	Komunikující škola
		ADHD ve školních lavicích
		Práce s hyperaktivními dětmi
		Syndrom vyhoření u učitelů se specifickými poruchami učení
		Práce se třídou, která není soudržná (I.díl)
6/07	PREVENCE	Monitorování vztahů ve školní třídě
		Týrání a legislativa
		Kouření – aktivity a témata k diskusi o kouření
		Sebepoškozování – móda, patologie nebo nemoc
		Vietnamské dítě ve škole – nebezpečí šikany
		Práce se třídou, která není soudržná (II.díl)

OSTATNÍ LITERATURA		
název	autor	rok vydání
DROGY - Co bychom o nich měli vědět	Miroslav Broník	2001
DĚTI A JEJICH PROBLÉMY - sborník studií	sdružení Linka bezpečí	2005
HIV a AIDS (ať žijete či pracujete kdekoli, měli byste být dobře informováni)	Státní zdravotn. ústav	1998
RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ DOSPÍVAJÍCÍCH A JEHO PREVENCE	SZÚ	2004

DVD

- ⊙ Pravda o drogách
- ⊙ Řekni drogám NE!
- ⊙ Šťěstí přeje připraveným

INTERNETOVÉ ODKAZY

Audiovizuální výukové lekce „Jeden svět na školách“

Výukové lekce jsou v několika tematických skupinách. Ke každému tematickému celku jsou vypsány základní informace o problematice, na kterou filmy upozorňují. Všechny zahraniční filmy jsou opatřeny českými titulky.

<https://www.jsns.cz/lekce>

- ⊙ LIDSKÁ PRÁVA
  - nedemokratické režimy
  - gender, rovnost pohlaví
  - homofobie
  - rasismus
  - náboženství

<https://www.jsns.cz/lekce#15215-lidska-prava>

- ⊙ GLOBÁLNÍ ROZVOJOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ
  - chudoba
  - krizové oblasti
  - rozvojová spolupráce
  - migrace
  - HIV/AIDS v rozvojovém světě
  - dětská práce
  - původní kultury
  - fair trade

<https://www.jsns.cz/lekce#15216-globalni-rozvojove-vzdelavani>

⊙ SOCIÁLNÍ PROBLEMATIKA

- domácí násilí
- stáří
- život s postižením, nemoc
- závislosti
- sociální vyloučení
- šikana
- rodina
- HIV/AIDS

<https://www.jsns.cz/lekce#15217-socialni-problematika>

⊙ OBČANSKÁ ANGAŽOVANOST

- aktivní občanství
- studentské volby

<https://www.jsns.cz/lekce#15219-obcanska-angazovanost>

⊙ ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

- environmentální chování
- krajina
- zvířata
- doprava
- energie

<https://www.jsns.cz/lekce#15220-zivotni-prostredi>

⊙ FILMY PRO VYUČUJÍCÍ

- instruktážní lekce
- dokumentární filmy
- projektové vyučování
- jak na internet

<https://www.jsns.cz/lekce#15261-filmy-pro-vyucujici>

⊙ PŘÍRODNÍ VĚDY

- mozek a alkohol
- síla mozku: od neuronů k stítm

<https://www.jsns.cz/lekce#15257-prirodni-vedy>

Ochrana člověka za mimořádných událostí (OČMU)

⊙ VÝUKOVÁ VIDEA HZS STŘEDOČESKÉHO KRAJE, PROJEKT OČMU

https://www.youtube.com/playlist?list=PL3SZO_iWYu699j6HMiedpd8O2QWwz-MyE

- ▶ Úvod cyklu "Bezpečně na sjezdových tratích"
- ▶ Jak bezpečně lyžovat na sjezdovkách, pravidla FIS
- ▶ Prázdninové rady aneb jak bezpečně prožít léto
- ▶ Létající přání jako příčiny požárů aneb smajlík způsobující milionové škody
- ▶ Záchrana z lanovek, Letecká služba PČR a letečtí záchranáři
- ▶ Záchrana z lanovek aneb jak se zachovat, když se zasekne lanovka
- ▶ 1. část "Reflexní prvky a bezpečnost chodců"
- ▶ 2. část "Reflexní prvky a bezpečnost chodců"

- ▶ Tísňové linky 150, 158, 155 a 112, představení, kdy a kam volat, zneužívání tísňových linek
- ▶ Parkour, nebezpečné fotbalové branky a nebezpečí v přírodním prostředí
- ▶ Požáry v domácnostech, ohořelý mobil, požár od cigarety a kouřové hlásiče
- ▶ Dětská hřiště, upozornění na možná nebezpečí v přírodním prostředí 1. část
- ▶ Možná rizika červených kontejnerů na vysloužilá elektrozařízení.
- ▶ Jak mohou současné samozhášivé cigarety způsobit požár
- ▶ Kapesní zloději, požáry adventních věnců, pyrotechnika a další nebezpečí v období vánoc

Práva dětí na křižovatce (DOMUS)

- ⊙ 11 ANIMOVANÝCH FILMŮ, PROJEKT NAZVANÝ HLASY DĚTÍ – A CO S TÍM UDĚLÁME?

<https://www.youtube.com/channel/UCIS5pp8wEILlmwc4tX8BQng>

- ▶ Radim - šikana očima agresora
- ▶ Pavel aneb o šikaně očima oběti
- ▶ Ivetka aneb střídavá péče je in, ale přetěžování dětí není cool
- ▶ Práva a povinnosti - na co občas zapomínáme?
- ▶ Tomáš - právo zapojit se do rozhodovacích procesů
- ▶ Jakub – právo na ochranu
- ▶ Příběh Evičky a předsudky v nás
- ▶ Jirka a právo na vzdělání
- ▶ Kevin – právo na ochranu soukromí, cti a pověsti
- ▶ Lucka – právo na společný život s rodinou, právo na informace
- ▶ Petr a jeho právo na rodinu

12. Odkaz na školní řád

Žák má specifikováno ve školním řádu práva a povinnosti, podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví a jejich ochrany před sociálně patologickými jevy a před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí, ochrana před sociálně patologickými jevy, podmínky zacházení s majetkem školy ze strany žáků, bezpečnosti a ochrany zdraví žáků, postup školy při řešení případů souvisejících s krádežemi a vandalismem v prostředí školy. Každý žák naší školy první školní den je seznámen s obsahem školního řádu, rodiče svým podpisem v žákovské knížce stvrzují seznámení s obsahem školního řádu.

13. Program proti šikanování

„Šikanování je mimořádně nebezpečná forma násilí, která ohrožuje základní výchovné a vzdělávací cíle školy. Šikana v zárodečné fázi se vyskytuje v téměř každé škole, a proto je nutné věnovat tomuto jevu zvláštní pozornost. Při šikaně jde vždy o projev patologických mezilidských vztahů.“

Michal Kolář, Bolest šikanování

1. Dokumenty k prevenci šikanování

- Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, č. j. MŠMT – 22294/2013 - 1
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č. j. 21291/2010-28

2. Podstata programu proti šikanování

Existence programu proti šikanování vymezuje postoj školy vůči problému výskytu šikany na školách. Jak již bylo zmíněno v úvodním citátu, je šikana patologickým jevem, projevem rizikového chování a tudíž nelze akceptovat její případné projevy v dětských kolektivech.

Program proti šikanování má přispívat k vytváření bezpečného prostoru, respektujícího a vstřícného prostředí ve škole. Zaměřuje se především na prevenci šikany a nabízí postupy pro případ řešení šikanování. Je určen pedagogickým i nepedagogickým pracovníkům školy a stejně tak žákům a jejich rodičům.

Základem prevence šikanování a násilí je podpora pozitivních vzájemných vztahů mezi žáky a mezi žáky a učiteli, a to zejména:

- podpora solidarity a tolerance
- podpora vědomí sounáležitosti
- vytváření podmínek pro zapojení všech žáků do aktivit třídy a školy
- rozvoj spolupráce mezi dětmi a jejich vzájemného respektu
- rozvíjení jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince.

3. Vymezení klíčových pojmů

Šikanování = jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických nebo psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Nově se může realizovat i prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu.

Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševní a tělesné zdraví oběti.

Verbální šikana = slovní útoky v podobě nadávek, pomluvy, ponižování, zesměšňování, vyhrožování.

Kyberšikana = útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod.

Fyzická šikana = fyzické útoky různého typu (od házení papírků a jiných předmětů po bití apod.), záměrné ničení a poškozování věcí oběti, krádeže apod.

Smíšená šikana = kombinace verbální a fyzické šikany.

4. Jak rozpoznat šikanu

Nepřímé (varovné) znaky šikanování mohou být např.:

- Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.
- O přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.
- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- Stává se uzavřeným.
- Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Zašpiněný nebo poškozený oděv.
- Stále postrádá nějaké své věci.
- Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- Odřenyiny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.
- Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť přízpůsobovací konflikty nejsou vzácností!

Přímé znaky šikanování mohou být např.:

- Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo "legrací" zranitelný.
- Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávislným, nebo pohrdavým tónem.
- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje.
- Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.

- Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

Stádia šikanování podle Michala Koláře

Motto: Školní šikanování je nemoc skupinové demokracie a má svůj zákonitý vnitřní vývoj.

„První stadium se v podstatě odehrává v jakékoliv skupině. Všude je někdo neoblíbený nebo nevlivný, na jehož úkor je prima si dělat „legrácky“. Pak to ale jde dál, skupina si najde jakéhosi otloukánka. Třetí stadium už je klíčové. Vydělí se jádro útočníků a systematicky začne šikanovat nejvhodnější oběti. Do této chvíle lze věci jasně řešit. Následně ale dojde k bodu zlomu, kdy se šikanování stane nepsaným zákonem i pro opravdu slušné děti a celá skupina se stává krutou. V pátém stadiu – totalitě – se stane šikanování skupinovým programem.“

Michal Kolář, Bolest šikanování

První stadium: Zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese.

Třetí stadium (klíčový moment): Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“.

Čtvrté stadium: Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium: Totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které jsem pro přehlednost označil jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná.

Doporučení pro rodiče (čeho by si rodiče měli všimnout)

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávilo volný čas, s nímž by se telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivější pozornosti pozorovat strach.
- Ztráta chuti k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!"
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objeví výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě. Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčitě bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma. Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem).
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku.

Co dělat v případě podezření na šikanu

- Pokud se Vám dítě svěří se svým trápením, důvěřujte mu, podpořte ho a slibte pomoci.
- Pokuste se zjistit co nejvíce informací.
- Informujte školu o podezření na šikanování. Obrátit se můžete na třídního učitele, školního metodika prevence, výchovného poradce nebo na vedení školy. Navštivte nás.
- Při řešení problému spolupracujte se školou. Budeme respektovat Váš požadavek na zachování důvěrnosti informací.

Další možnosti pomoci v případě výskytu šikany

Krizová telefonní linka proti šikaně pro učitele, žáky a jejich rodiče: 286 881 059

Použitá literatura a dokumenty:

Kolář Michal, Bolest šikanování, Portál, Praha 2001

Kolář Michal, Nová cesta k léčbě šikany, Portál, Praha 2011

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, MŠMT č. j. 21291/2010 - 28

Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních, Č. j. MŠMT – 22294/2013 - 1

14. Krizový plán

Metodický pokyn MŠMT k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č. j. 20 006/2007-51 doporučuje postupy při výskytu vybraných rizikových forem chování dětí a mládeže.

V rámci prevence sociálně patologických jevů, jako je šikana, kouření i užívání jiné návykové látky apod. je třeba věnovat zvýšenou pozornost jakýmkoli změnám v chování i prospěchu, které se u jednotlivce, případně v kolektivu vyskytnou. Při jakékoliv změně chování nebo i podezření je vždy nutné::

Pokud se týká jednotlivce, promluvit si s ním v bezpečném a chráněném prostředí a pokusit se zjistit příčinu změny. O zjištěných poznatcích informovat třídního učitele, příp. ředitele školy (vedení školy), metodika prevence, výchovného poradce.

Pokud se změna týká celého kolektivu, přenechat šetření na výchovném poradci nebo metodikovi prevence, který je proškolený v řešení sociálně patologických jevů.

Třídní učitel o zjištěném stavu informuje zákonné zástupce žáků a s ohledem na situaci buď individuálně, nebo prostřednictvím mimořádné rodičovské schůzky, zákonným zástupcům nabídne pomoc při řešení a doporučí poradenské zařízení

Rodiče žáků jsou pravidelně informováni o prospěchu a chování svých dětí a mají možnost kdykoliv žádat vysvětlení a objasnění hodnocení nebo postupů řešení školy. Mají možnost se kdykoliv obrátit na ředitele školy a žádat přešetření situace.

Škola při podezření na zanedbání povinné péče o dítě, tělesné tresty, domácí násilí apod. upozorní zákonné zástupce. Pokud nedojde k pozitivní změně, hlásí situaci na OSPOD a Policii ČR.

Postup školy při výskytu podezřelé látky a při podezření na užití návykové látky žákem

Pojem návykové látky zahrnuje veškeré látky (m. j. omamné a psychotropní), které jsou schopné ovlivnit psychiku člověka, jeho sociální chování a ovládací nebo rozpoznávací schopnosti. **Patří sem také alkohol nebo tabák.**

TABÁKOVÉ VÝROBKY

Ve vnitřních i vnějších prostorách školy je zakázáno kouřit. Kouřit zde nesmějí žádné osoby a není možné ani zřizovat kuřárny nebo místa pro kouření vyhrazená.

Konzumace tabákových výrobků ve škole

- V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci tabákových výrobků v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
- Tabákový výrobek je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
- V případě porušení zákazu kouření informuje třídní učitel zákonného zástupce nezletilého žáka.
- V závažných případech (zejména s ohledem na věk nebo chování dítěte) a jestliže se jednání opakuje, vyrozumí škola orgán-sociálně právní ochrany obce s rozšířenou působností. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany obce vyžadovat pomoc.
- Z konzumace tabákových výrobků ve škole je třeba vyvodit sankce stanovené školním řádem.

ALKOHOL

Prodej nebo podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let je v ČR zakázáno. Zakázáno je rovněž osobám mladším 18 let alkohol nabízet, anebo je v konzumaci alkoholu podporovat.

Konzumace alkoholu ve škole

- V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci alkoholu v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
- Alkohol je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
- Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.
- V případě, kdy je žák pod vlivem alkoholu do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.
- V případě, že žák není schopný pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.
- Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany dítěte obce s rozšířenou působností a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany dítěte obce s rozšířenou působností vyžadovat pomoc.
- Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že žák konzumoval alkohol ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky.
- Jestliže se situace opakuje, splní škola oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obecního úřadu obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.

- V případě uživatele zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola potřebné informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.
- Z konzumace alkoholu ve škole je třeba vyvodit sankce stanovené školním řádem. Za nebezpečné a protiprávní jednání je rovněž považováno navádění jiných žáků k užívání alkoholických nápojů.

Nález alkoholu ve škole

- V případě, kdy pracovníci školy **naleznou v prostorách školy alkohol**, postupují takto:
  - a) Tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury.
  - b) O nález ihned uvědomí vedení školy.
  - c) Nalezenou tekutinu uloží u vedení školy pro případ usvědčujícího důkazu.
  - d) Zpracují stručný záznam o události.
- V případě, kdy pracovníci školy **zadrží u některého žáka alkohol**, postupují takto:
  - a) Zabavenou tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
  - b) O nález ihned uvědomí vedení školy.
  - c) O nález vyrozumí zákonného zástupce žáka, a v případě, že se jedná o opakovaný nález u téhož žáka, i orgán sociálně-právní ochrany dítěte, kterým je obecní úřad obce s rozšířenou působností.
  - d) V případě podezření, že alkohol obsahuje i jiné příměsi a byl nalezen u žáka, který se jím intoxikoval, předají zajištěnou tekutinu přivolanému lékaři.

OMAMNÉ A PSYCHOTROPNÍ LÁTKY

Zakázána je výroba, distribuce, přechovávání, šíření i propagace omamných a psychotropních látek, a to bez ohledu na věk žáka a prostředí, ve kterém by k tomu docházelo. Zakázáno je rovněž navádění k užívání těchto látek.

Konzumace OPL ve škole

- V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci OPL v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
- Návykovou látku je třeba žákovi odebrat a zajistit ji, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
- Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností, pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.
- V případě, kdy je žák pod vlivem OPL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.
- V případě, že žák není schopen pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.

- V případě, že žák není schopný dbát pokynů zaměstnanců školy, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.
- Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany obce vyžadovat pomoc.
- Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že žák konzumoval OPL ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky (dbát pokynů pracovníků školy).
- Současně splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.
- V případě uživatelského zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.
- Z konzumace OPL ve škole je třeba vyvodit sankce stanovené školním řádem. Nicméně je nutné rozlišovat distributora od uživatele. Uživatel je nebezpečný pouze sobě, distributor všem. Distribuce je trestným činem, užívání OPL je porušením školního řádu.
- Navádění jiných žáků k užívání návykových látek je považováno rovněž za nebezpečné a protiprávní jednání.

Distribuce OPL ve škole

- Distribuce OPL je v České republice považována za protiprávní jednání. Je proto zakázána a může být kvalifikována jako trestný čin. Množství, které žák distribuuje, není nijak rozhodující.
- Přechovávání OPL je také vždy protiprávním jednáním. Množství, které u sebe žák v danou chvíli má, je rozhodující pro to, aby toto protiprávní jednání bylo blíže specifikováno buď jako přestupek nebo v případě množství většího než malého jako trestný čin, ale toto množství nemusí mít žádný vliv na kázeňský postih, který je stanovený školním řádem.
- Jestliže má pracovník školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci OPL, musí o této skutečnosti škola vždy vyrozumět místně příslušné oddělení Policie ČR, protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu.
- Jestliže se tohoto jednání dopustila osoba mladší 18 let nebo bylo namířeno proti osobě mladší 18 let, vyrozumí škola také zákonného zástupce a orgán sociálně-právní ochrany obce s rozšířenou působností.
- Pokud v rámci tohoto podezření zajistí pracovníci školy nějakou látku, postupují způsobem popsaným níže.

Nález OPL ve škole

- **V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:**
  - a) Látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
  - b) O nález ihned uvědomí vedení školy.

- c) Za přítomnosti dalšího pracovníka školy vloží látku do obálky, napíše datum, čas a místo nálezů. Obálku přelepí, přelepení opatří razítkem školy a svým podpisem a uschovají ji do školního trezoru.
  - d) O nálezů vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.
- **V případě, kdy pracovníci školy zadrží u některého žáka látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:**
    - a) Zabavenou látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
    - b) O nálezů ihned uvědomí vedení školy.
    - c) O nálezů sepiší stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena, datum, místo a čas nálezů a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byla látka nalezena (nebo který látku odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen ředitel školy nebo jeho zástupce.
    - d) O nálezů vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky a informuje zákonného zástupce žáka.
    - e) V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předají látku zajištěnou výše uvedeným postupem, přivolanému lékaři. Může to usnadnit léčbu, neboť u řady jedů jsou známy protijedy. Další postup nutný k identifikaci látky pak zajistí Policie ČR.
  - **V případě, kdy pracovníci školy mají podezření, že některý z žáků má nějakou OPL u sebe, postupují takto:**
    - a) Jedná se o podezření ze spáchání trestného činu nebo přestupku, a proto řešení této situace spadá do kompetence Policie ČR.
    - b) Bezodkladně vyrozumí Policii ČR, zkonzultují s ní další postup a informují zákonného zástupce žáka.
    - c) Žáka izolují od ostatních a do příjezdu Policie ČR je nutné mít ho pod dohledem. U žáka v žádném případě neprovádějí osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věcí.

Postup školy při krádeži, vandalizmu

KRÁDEŽE a VANDALIZMUS

Krádeže, zejména mobilních telefonů, a ničení školního majetku, jsou nejčastějšími formami protiprávního jednání, se kterými se lze v prostředí škol setkat.

Jak postupovat preventivně proti krádežím

Krádeže jsou protiprávním jednáním, a jakmile se škola o takovém jednání dozví, bude tuto skutečnost hlásit orgánům činným v trestním řízení, nebo doporučí poškozenému (jeho zákonnému zástupci), aby se na tyto orgány obrátil.

Nošení cenných věcí (zejména věcí malých rozměrů) do školy je rizikové chování, které může vést k jejich odcizení. Škola žákům doporučuje cenné věci, které nesouvisí s vyučováním a vzděláváním nemají žáci do školy nebo školského zařízení nosit, případně je mohou odkládat na místa k tomu určená. Pokud takové místo žáci nemají stanoveny, platí pro ně zákaz odkládání těchto věcí.

I v případě, že bude žákům doporučeno nenosit do školy věci nesouvisející s vyučováním, nelze se odpovědnosti za škodu způsobenou na vnesených nebo odložených věcech jednostranně zprostit a za klenoty, peníze a jiné cennosti se odpovídá do výše 5 000 Kč (§ 1 nařízení vlády č. 258/1995 Sb., kterým se provádí občanský zákoník); pokud budou věci převzaty do úschovy, hradí se škoda bez omezení.

Pedagogové vedou žáky k tomu, aby dokázali protiprávní jednání rozpoznat, byli všímaví vůči svému okolí a v případě, kdy budou svědky takového jednání, ohlásili věc pedagogickému pracovníkovi školy.

Jak postupovat při nahlášení krádeže žákem

O události pořídit záznam na základě výpovědi poškozeného. Věc předat orgánům činným v trestním řízení (ohlásit na místní nebo obvodní oddělení Policie ČR), nebo poučit poškozeného žáka (jeho zákonného zástupce), že má tuto možnost. V případě, že je znám pachatel, je třeba nahlásit věc orgánu sociálně-právní ochrany (byl-li pachatel mladší 18 let) a současně věc předat orgánům činným v trestním řízení.

Jak postupovat preventivně proti vandalismu

Každý je odpovědný za škody, které svým jednáním způsobil, a proto po něm bude škola požadovat náhradu, jestliže škodu způsobil úmyslně nebo z nedbalosti. V poučeních o bezpečnosti a ochraně zdraví je třeba se problematice vzniklých škod věnovat a žáky opakovaně upozorňovat na jednání, které k poškození majetku vede a jak se takovému jednání vyhnout.

Jak postupovat při vzniku škody

Jakmile vznikne škoda na školním majetku, je třeba o celé záležitosti vyhotovit záznam a pokusit se odhalit viníka. V případě, že viníka škola zná, může na něm (jeho zákonném zástupci) vymáhat náhradu škody. V případě, že nedojde mezi zákonnými zástupci nezletilého dítěte a školou k dohodě o náhradu škody, může škola vymáhat náhradu soudní cestou.

Postup školy při diagnostice a vyšetřování šikany

ŠIKANA

Škola je povinna řešit šikanu ve škole a na akcích pořádaných školou, mimo školu je to věc policie a rodičů. Při zjištění šikany je nutno okamžitě informovat vedení školy, ŠMP, VP, TU- velmi důležité je určit, zdali vzniklý problém vyřešíme sami nebo jestli zahájit spolupráci s odborníkem. Při zjištění pokročilé šikany nutnost přizvat odborníka.

○ Odhad závažnosti situace

chování, spolupráce, vztahy, celková atmosféra

strach, napětí, nesvoboda; souhlas s jednáním a normami agresorů, obviňování oběti, popírání násilí, špatná spolupráce svědků, popírání, odmítání vypovídat ze strachu z následků, ustrašenost oběti - sebeobviňování

závažnost a četnost agresivních projevů

brutální projevy výsledkem delšího vývoje šikanování
doba, po kterou šikanování probíhá
probíhá-li déle než tři měsíce, jedná se o rozvinutější formu šikany

○ **Rozhovor s informátory a obětí**

rozhovor s informátory (osoba, která na problém upozornila)

- nereagovat obranně
- nezpochybňovat
- chránit zdroj a obsah informací
- zvýšit pozornost ve třídě, kde se problém objevil
- ověřování informací
- po odchodu informátora si vše zapsat

rozhovor s obětí

- rozhovor vést diskrétně, aby o něm ostatní nevěděli
- nereagovat obranně
- nezpochybňovat
- ověřovat výpovědi
- neslibovat něco, co nemůžeme splnit
- vše zapsat

○ **Nalezení vhodných svědků**

- spolupráce s informátory
- důležití jsou žáci, kteří sympatizují s obětí
- výslech svědků nejlépe mezi čtyřma očima (např. po vyučování, požádat o odnesení pomůcek do kabinetu), aby ostatní nevěděli (ochrana oběti)

○ **Individuální rozhovory se svědky**

- nekonfrontovat oběti s agresorem, ani jejich zákonné zástupce
- konfrontaci svědků připustit pouze při protichůdných informacích

○ **Ochrana oběti**

- zvýšená pozornost v kolektivu - zpřísnit dozory (kontrolovat pohyb dětí na WC, cestou do školy a ze školy, po dobu šetření je možné se souhlasem vedení nechat oběť doma)
- doporučit rodičům odborníka z PPP, SVP nebo jinou vhodnou instituci

○ **Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi**

- popis a zmapování vzniklé situace
- utřídění informací (porovnání důkazů, znalost vztahů v kolektivu)

○ **Stanovení opatření**

- udělení výchovného opatření dle školního řádu

○ **Rozhovor se zákonnými zástupci oběti**

- informovat zákonné zástupce o zjištění, závěrech, případně dalších opatřeních
- časový horizont pro sledování situace - 14 dní informace o situaci (rodinné a školní klima)
- spolupráce (ochrana oběti)

Kontakt na instituce / konkrétní odborník zabývající se problematikou šikany:

- Pedagogicko-psychologická poradna,
- praktický lékař,
- Středisko výchovné péče

○ **Práce s celou třídou**

- uzavření celé záležitosti vedením školy ve třídě (VP, ŠMP, TU)
- nastavení pravidel v kolektivu (TU + ŠMP a informování pedagogického sboru)
- sledování třídy
- cíleně pracovat na zlepšení vztahů v kolektivu, v případě pokračující šikany kontaktovat ŠMP, VP, popřípadě odbornou instituci

Strategie vyšetřování

Hlavní zásady:

- je třeba ochránit informátory před pomstou agresorů
- vyšetřování obětí i svědků, ale i agresorů je realizováno tak, aby ostatní nemohli vyhodnotit, co kdo řekl

Pět kroků vyšetřování:

1. rozhovor s informátory a oběťmi
2. nalezení vhodných svědků
3. individuální rozhovory se svědky
4. zajištění ochrany obětem
5. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi, nikdy nekonfrontovat oběť a agresora

Cíle vyšetřování:

1. Kdo je obětí? Kolik je obětí?
2. Kdo je agresorem? Kolik jich je?
3. Kdo je iniciátorem, kdo se pouze účastní?
4. Co, kdy, kde a jak konkrétního dělali agresori obětem?
5. K jakým závažným agresivním projevům došlo?
6. Kde byli a co dělali ostatní svědkové?
7. Jak dlouho šikanování trvá?

Výpovědi k jednotlivým otázkám je nutné zapsat a uspořádat do důkazního materiálu.

Taktika vyšetřování

- pružná, alternativní
- závisí na věku dětí a na dalších okolnostech
- u pokročilé šikany je taktika razantnější a důraznější
- metody musejí mít vždy charakter překvapení a skrytosti

15. Seznam a adresář zařízení zabývajících se prevencí rizikového chování v regionu

- Pedagogicko psychologická poradna, Frant. Diepolta 1576, 269 01 Rakovník
- Odbor sociálně-právní ochrany dětí a sociální prevence, Na Sekyře 166/2, Rakovník
- Městská policie, Husovo náměstí 27, 269 01, Rakovník
- Úřad práce, nábř. T. G. Masaryka 2473, 269 01, Rakovník
- Středisko výchovné péče Slaný, Tomanova 1361, 274 01 Slaný
- Policie ČR, Husovo náměstí 116, 269 33 Rakovník